

**Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia
im. Witolda Lutosławskiego w Bolesławcu**

**PROGRAM NAUCZANIA
PRZEDMIOTU**

WIEDZA O MUZYCE

PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY

Nazwa przedmiotu: **Wiedza O Muzyce**

Typ szkoły: **szkoła muzyczna I stopnia**

Cykl nauczania: **sześćioletni i czteroletni**

Wymiar godzin: **1x jednostka lekcyjna w tygodniu**

Etap edukacyjny: **klasy IV – VI c.6 i II – IV c.4**

Autor programu: **mgr Adriana Nizińska i Paweł Bogusz**

NR 18/2024

BOLESŁAWIEC 2024

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. O systemie oświaty (dz. U. z 2022 r. Poz. 2230 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 prawo oświatowe (dz. U. z 2023 r. Poz. 900 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie określania podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły artystyczne zadań statutowych i programów oraz realizacji przez nauczycieli tych szkół zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (dz. U. z 2001 poz. 29 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 8 kwietnia 2019 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa artystycznego (dz. U. z 2019 r. Poz. 717 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 15 maja 2023 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (dz. U. z 2023 r. Poz. 1012)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (dz. U. z 2023 r. Poz. 1754)

Spis treści

WSTĘP.....	4
Charakterystyka programu nauczania.	4
Metody nauczania.	4
Warunki realizacji programu.....	4
Opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania.....	5
Cele kształcenia.	5
Treści nauczania dla poszczególnych klas.	8
Formy sprawdzania osiągnięć uczniów i kryteria oceniania.....	10
Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego.....	12
Wybrane materiały dydaktyczne.	13

I. WSTĘP

1. Charakterystyka programu nauczania.

Program nauczania przedmiotu wiedza o muzyce zawiera cele i opis sposobu realizacji zadań edukacyjnych ustalonych w nowej podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego. Adresatem programu są uczniowie klas IV-VI cyklu sześcioletniego i II-IV cyklu czteroletniego w wymiarze jednej godziny dydaktycznej w tygodniu.

2. Metody nauczania.

Metody pracy na lekcjach *Wiedzy o muzyce* są dostosowane do treści, kształconych umiejętności, potrzeb i preferencji uczniów oraz warunków szkoły. Ponadto stosuje się metody zależnie od wieku uczniów (9-19 lat) oraz poziomu wiedzy i umiejętności ogólnych.

Podstawową metodą jest analityczne słuchanie muzyki. Musi być ono poprzedzone konkretnymi wskazówkami nauczyciela, na co należy zwrócić szczególną uwagę podczas słuchania. Wykorzystuje się również pogadankę i dyskusję, rzadziej wykład. Stosuje się granie utworów oraz prezentację instrumentów przez uczniów. Duże znaczenie mają również projekcje filmowe wspomagające proces edukacji uczniów w zakresie zapoznania z formami muzycznymi niedostępnymi w szkole podczas koncertów „na żywo”. Celem aktywizacji i utrwalenia nabytej na zajęciach wiedzy i umiejętności uczniowie gromadzą materiały na temat kompozytora lub dzieła (metoda portfolio) korzystając z wielu źródeł a także realizują zadania z kompozycji (metoda projektu).

3. Warunki realizacji programu.

Zajęcia odbywają się w sali przestrzennej, z dobrą wentylacją i oświetleniem, o dobrych warunkach akustycznych.

Sala dydaktyczna wyposażona jest w:

- ławki, krzesła
- tablicę z pięciolinia,
- instrument klawiszowy (klasyczny lub elektroniczny),
- sprzęt audiowizualny z dostępem do sieci Internet,
- tablice edukacyjne z instrumentami, wizerunkami kompozytorów i inne.

4. Korelacja programu nauczania z innymi zajęciami edukacyjnymi.

Treści nauczania zawarte w programie nauczania przedmiotu *Wiedza o muzyce* łączą się z treściami innych przedmiotów w szkole muzycznej I stopnia, tj. kształceniem słuchu, instrumentem głównym, zespołem instrumentalnym, orkiestrą czy chórem.

II. Opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania.

Cele kształcenia.

Celem nauczania przedmiotu *Wiedza o muzyce* jest:

- rozwijanie zainteresowań ogólnomuzycznych ucznia,
- rozwijanie wrażliwości muzycznej,
- rozwijanie zainteresowań i potrzeby kontaktu z muzyką,
- rozwijanie umiejętności percepcyjnych,
- wytworzenie nawyku świadomego słuchania utworów muzycznych poprzez uwrażliwienie ucznia na muzykę,
- zapoznanie ucznia w oparciu o słuchane utwory, z ogólnymi wiadomościami na temat muzyki i jej rozwoju,
- kształtowanie wrażliwości na podstawowe elementy muzyki,
- rozwijanie umiejętności dokonywania analizy i syntezy elementów muzyki,
- poznanie różnych źródeł dźwięku,
- poznanie literatury muzycznej z elementami historii muzyki, form muzycznych i folkloru,
- rozwijanie niezależnego i twórczego myślenia,
- rozróżnianie podstawowych form muzycznych,
- rozbudzenie zamiłowania do rodzimej kultury muzycznej,
- znajomość podstawowych wydarzeń i osiągnięć w poszczególnych epokach,
- opanowanie podstawowych wiadomości o czołowych przedstawicielach poszczególnych epok,
- rozwijanie umiejętności dyskusowania i wyrażania własnych poglądów na temat muzyki,
- rozwijanie umiejętności świadomego i wybiórczego korzystania z oferty kulturalnej.

Cel ten realizowany jest poprzez:

- kształtowanie wrażliwości na podstawowe elementy muzyki,
- poznanie podstawowych pojęć z dziedziny muzyki,
- rozbudzanie zamiłowania do słuchania muzyki,
- poznanie literatury muzycznej z elementami historii muzyki, form muzycznych oraz folkloru.

Treści nauczania	CELE KSZTAŁCENIA		
	Wiedza	Umiejętności	Kompetencje
	1. Przyswojenie podstawowej wiedzy o muzyce.	2. Wykorzystanie w praktyce wiadomości z zakresu wiedzy o muzyce.	3. Pogłębianie i aktualizowanie wiedzy, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej.
	Kryteria weryfikacji – uczeń:		

1) pojęcie muzyki;	Definiuje pojęcie muzyki; określa rodzaje i funkcje muzyki.	Rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych różne rodzaje muzyki (klasyczna, ludowa, instrumentalna, wokalna, solowa, zespołowa, sakralna, świecka, absolutna, programowa, popularna, etniczna, rozrywkowa)	1) analizuje i ocenia własne kompetencje; 2) identyfikuje obszary wiedzy i umiejętności wymagające doskonalenia; 3) aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności wykorzystując różne źródła informacji, w tym internetowe bazy wiedzy i serwisy strumieniowe, potrafi dokonać selekcji materiałów i krytycznie je ocenić; 4) angażuje się w realizację wyznaczonych zadań; 5) aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym;
2) zawody związane z muzyką;	Nazywa zawody związane z muzyką.	Porównuje specyfikę pracy takich zawodów jak: kompozytor, instrumentalista, wokalista, dyrygent, chórmistrz, aranżer, lutnik, reżyser dźwięku, DJ, animator kultury, dziennikarz, muzykolog, teoretyk muzyki.	
3) życie muzyczne;	1) wymienia typy instytucji kultury; 2) wskazuje najważniejsze polskie festiwale oraz konkursy muzyczne; 3) omawia reguły savoir-vivre'u podczas wydarzenia Kulturalnego;	1) czynnie uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez szkołę; 2) wymienia wykonawców i kompozytorów oraz dzieła poznane podczas uczestnictwa w różnych formach życia kulturalnego; 3) stosuje poznane zasady savoir-vivre'u;	
4) obsada wykonawcza;	Nazywa instrumenty muzyczne, głosy ludzkie i rodzaje zespołów muzycznych.	Rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych instrumenty muzyczne, głosy ludzkie i rodzaje zespołów muzycznych.	
5) elementy dzieła muzycznego;	Definiuje elementy dzieła muzycznego.	Rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych melodykę, rytmikę, harmonikę, dynamikę, artykulację, agogikę i kolorystykę.	
6) faktura muzyczna;	określa rodzaje faktury muzycznej ze względu na układ głosów.	rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych rodzaj faktury muzycznej.	
7) gatunki i formy muzyczne;	1) określa gatunki muzyki wokalne, instrumentalnej, wokально-instrumentalnej i elektroakustycznej; 2) omawia formy muzyczne, w tym	1) rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych cechy poszczególnych gatunków i form; 2) przyporządkowuje wykonywane przez siebie utwory do poznanych gatunków i form muzycznych.	

	dwuczęściową, trzyczęściową, rondo, formę sonatową, wariacje, kanon.		
8) polska muzyka ludowa;	1) określa cechy polskich tańców narodowych; 2) nazywa wybrane instrumenty ludowe; 3) charakteryzuje muzykę własnego regionu; 4) opisuje rolę muzyki w najważniejszych zwyczajach i obrzędach ludowych.	1) porównuje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych cechy polskich tańców narodowych; 2) rozpoznaje na podstawie materiałów wizualnych podstawowe kroki polskich tańców narodowych i proste układy taneczne; 3) na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych rozpoznaje polskie instrumentarium ludowe, w tym: bęben, cymbały, diabelskie skrzypce, dudy, ligawkę, lirę korbową; 4) wskazuje cechy i rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych muzykę własnego regionu.	
9) twórczość wybranych kompozytorów;	1) wymienia, porządkuje w czasie i rozdziela epoki twórczości muzycznej; 2) wymienia wybranych kompozytorów reprezentujących poszczególne epoki z uwzględnieniem kompozytorów polskich.	przyporządkowuje utwór do epoki, w której powstał.	
10) wiedza o patronie szkoły;	1) przyporządkowuje patrona szkoły (kompozytora, wykonawcę lub innego uczestnika życia muzycznego) do właściwej epoki; 2) określa pole działalności patrona szkoły.	1) wymienia osiągnięcia artystyczne patrona szkoły; 2) jeżeli patron szkoły jest kompozytorem – rozpoznaje ze słuchu jego wybrane utwory.	

11) zasoby internetowe.	1) wymienia internetowe bazy wiedzy o muzyce oraz programy i aplikacje wspomagające naukę i rozwój kompetencji muzycznych; 2) wskazuje serwisy strumieniowe oferujące muzykę klasyczną.	1) odnajduje wskazane informacje o muzyce przy użyciu baz internetowych; 2) korzysta z serwisów strumieniowych w celu zapoznawania się z dziełami muzycznymi oraz ich wykonawcami.	
-------------------------	--	---	--

2. Treści nauczania dla poszczególnych klas.

Klasa IV c. 6 i II c. 4

I półrocze

- Reguły savoir-vivre'u podczas wydarzenia kulturalnego.
- Podział muzyki.
- Aparat wykonawczy muzyki artystycznej:
 - instrumenty muzyczne strunowe, dęte, perkusyjne, elektryczne,
 - głos ludzki i jego rodzaje. Muzyka solowa i chóralna,
 - muzyka solowa, kameralna, orkiestrowa.
- Zawody związane z muzyką.
- Zasoby internetowe wiedzy o muzyce. Programy i aplikacje wspomagające naukę i rozwój kompetencji muzycznych.
- Instytucje kultury.
- Polskie festiwale i konkursy muzyczne.

II półrocze

- Polska muzyka ludowa. Instrumenty ludowe.
- Polskie tańce narodowe. Mazurek.
- Tańce innych narodów (użytkowe i stylizowane).
- Elementy dzieła muzycznego:
 - melodia,
 - rytm,
 - tempo,
 - artykulacja,
 - dynamika,
 - kolorystyka,
 - harmonika.
- Faktura muzyczna.

- Formy muzyczne:
 - budowa okresowa i ewolucyjna,
 - forma dwuczęściowa,
 - forma trzyczęściowa reprzyzowa typu ABA,
 - imitacja i formy na niej oparte,
 - rondo,
 - wariacje i technika wariacyjna.

Klasa V c. 6 i III c. 4

I półrocze

- Periodyzacja historii muzyki.
- Muzyka ludzi pierwotnych.
- Muzyka w starożytnej Grecji.
- Muzyka w średniowieczu.
- Kompozytorzy i dzieła epoki renesansu.
- Muzyka baroku:
 - główne cechy i formy muzyki barokowej,
 - najważniejsze tańce barokowe,
 - budowa suity barokowej,
 - twórcy sonat i koncertów skrzypcowych,
 - muzyka klawesynowa i organowa (przedstawiciele),
 - życie i twórczość J. S. Bacha i J. F. Haendla.

II półrocze

- Muzyka klasycyzmu:
 - główne cechy i formy muzyki klasycznej,
 - sonata klasyczna i jej odmiany: symfonia, koncert, formy kameralne,
 - budowa allegro sonatowego,
 - orkiestra symfoniczna w klasycyzmie,
 - twórcy sonatin fortepianowych – początki literatury pedagogicznej,
 - utwory o charakterze rozrywkowym: serenada, divertimento,
 - życie i twórczość klasyków wiedeńskich (z uwzględnieniem najważniejszych utworów J. Haydna, W. A. Mozarta i L. van Beethovena).

Klasa VI c. 6 i IV c. 4

I półrocze

- Muzyka romantyczna:
 - cechy romantyzmu i nowe formy –
 - a) pieśń solowa (Fr. Schubert),
 - b) miniatura fortepianowa (F. Mendelssohn, R. Schumann),
 - wybitni wirtuozi romantyzmu (N. Paganini, F. Liszt),

- twórczość Fryderyka Chopina i jej znaczenie,
- Stanisław Moniuszko – twórca pieśni i polskiej opery narodowej,
- opera romantyczna,
- polscy wirtuozi epoki romantyzmu (K. Lipiński, H. Wieniawski, J. Zarębski),
- symfonia romantyczna i neoromantyczna (programowość, prądy narodowe),

II półrocze

- Powtórzenie materiału z całej historii muzyki i form muzycznych.
- Kierunki i techniki kompozytorskie XX wieku oraz ich przedstawiciele (impresjonizm, witalizm, ekspresjonizm, dodekafonia, punktualizm, neoklasycyzm, bruityzm, muzyka elektroniczna, aleatoryzm, spektralizm, muzyka konkretna, minimalizm, happening).
- Życie i twórczość Witolda Lutosławskiego.

3. Formy sprawdzania osiągnięć uczniów i kryteria oceniania.

Osiągnięcia uczniów oceniane są według kryteriów zawartych w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania oraz Przedmiotowym Systemie Oceniania. Na początku każdego roku szkolnego uczniowie i rodzice informowani są o wymaganiach edukacyjnych na poszczególne oceny.

Osiągnięcia uczniów będą sprawdzane poprzez:

- obserwację pracy uczniów w czasie zajęć,
- umiejętność właściwego posługiwania się terminologią muzyczną przez ucznia,
- stopień opanowania materiału ujętego w programie nauczania w danej klasie,
- zaangażowanie na lekcjach,
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego,
- kartkówki, sprawdziany, testy z poznanych wiadomości,
- udział w konkursach przedmiotowych.

Ocenie podlegać będzie:

- aktywność na zajęciach,
- prace pisemne: kartkówki, sprawdziany, testy, zadania domowe,
- odpowiedzi ustne,
- różne formy aktywności ucznia na lekcji i w domu związane z realizacją założeń programowych przedmiotu,
- przejawianie twórczej postawy,
- systematyczność w przygotowaniu się ucznia do zajęć,
- umiejętność organizacji własnej pracy,
- aktywność ucznia na zajęciach lekcyjnych,
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego,

Ocenę CELUJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza wymagania programowe danej klasy,
- potrafi samodzielnie dotrzeć do różnych źródeł informacji i z nich korzystać,
- samodzielnie rozwiązuje bardzo trudne zadania teoretyczne i praktyczne,

- bardzo aktywnie i twórczo pracuje na zajęciach lekcyjnych,
- potrafi dostrzegać związki muzyki z innymi dziedzinami sztuki np. teatrem, plastyką,
- bardzo chętnie podejmuje się dodatkowych prac,
- bardzo chętnie podejmuje pracę w grupie i dostosowuje się do wypracowanych przez nią zasad współpracy oraz prezentacji osiągnięć,
- bardzo starannie i systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy,
- jest zawsze doskonale przygotowany do zajęć lekcyjnych,
- reprezentuje szkołę i osiąga sukcesy w pozaszkolnych konkursach przedmiotowych.

Ocenę BARDZO DOBRY otrzymuje uczeń, który:

- posiada wyczerpującą wiedzę i umiejętności wynikające z programu danej klasy,
- potrafi samodzielnie dotrzeć do różnych źródeł informacji i z nich korzystać,
- samodzielnie rozwiązuje trudne zadania praktyczne i teoretyczne,
- aktywnie i twórczo pracuje na zajęciach lekcyjnych,
- potrafi dostrzegać związki muzyki z innymi dziedzinami sztuki np. teatrem, plastyką,
- bardzo chętnie podejmuje się dodatkowych prac,
- bardzo chętnie podejmuje pracę w grupie i dostosowuje się do wypracowanych przez nią zasad współpracy oraz prezentacji osiągnięć,
- bardzo starannie i systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy,
- jest zawsze bardzo dobrze przygotowany do zajęć lekcyjnych,

Ocenę DOBRY otrzymuje uczeń, który:

- w zakresie posiadanej wiedzy i umiejętności ma niewielkie braki,
- potrafi korzystać z podanych na lekcji źródeł informacji,
- robi nieliczne błędy przy samodzielnym rozwiązywaniu zadań praktycznych i teoretycznych,
- inspirowany przez nauczyciela potrafi rozwiązać trudniejsze zadania problemowe,
- chętnie podejmuje się dodatkowych prac,
- chętnie podejmuje pracę w grupie i dostosowuje się do wypracowanych przez nią zasad współpracy oraz prezentacji osiągnięć,
- systematycznie jest przygotowany do zajęć lekcyjnych,
- starannie i systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocenę DOSTATECZNY otrzymuje uczeń, który:

- prezentuje wiedzę i umiejętności wyrywkowo i fragmentarycznie,
- nie potrafi samodzielnie korzystać z podanych na lekcji źródeł informacji,
- przy pomocy nauczyciela wykonuje proste zadania teoretyczne i praktyczne,
- wymaga dodatkowych wyjaśnień dla zrozumienia podstawowych problemów przedmiotowych,
- zachęcany przez nauczyciela podejmuje pracę w grupie i dostosowuje się do wypracowanych przez nią zasad współpracy oraz prezentacji osiągnięć,
- inspirowany przez nauczyciela zaczyna aktywnie pracować na lekcjach,
- niezadowolająco przychodzi przygotowany do zajęć lekcyjnych,
- niesystematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocenę DOPUSZCZAJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- ma duże braki w wiedzy i umiejętnościach wynikających z programu danej klasy,
- przy pomocy nauczyciela rozwiązuje proste zadania teoretyczne i praktyczne,
- niesamodzielnie i nierzetelnie wykonuje polecenia nauczyciela,
- na zajęcia przyjmuje bierną postawę,
- niechętnie podejmuje prace w grupie,
- bardzo często przychodzi nieprzygotowany do zajęć lekcyjnych,
- motywowany przez nauczyciela niesystematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocenę NIEDOSTATECZNY otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności wynikających z programu danej klasy,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać i odtworzyć fragmentarycznej wiedzy,
- nie podejmuje prób rozwiązania zadania nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie wykazuje zainteresowania pracą w grupie nawet wtedy gdy jest motywowany przez nauczyciela,
- nie prowadzi zeszytu przedmiotowego,
- notorycznie przychodzi nieprzygotowany do zajęć lekcyjnych,
- odmawia wszelkiej współpracy.

4. Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego.

Przewidywane umiejętności ucznia:

1. Umiejętność określania w utworach elementów dzieła muzycznego i jego faktury. Umiejętność określania środków wyrazu zastosowanych w danym utworze.
2. Umiejętność określenia podstawowych cech budowy, możliwości wykonawczych instrumentów i głosu ludzkiego. Umiejętność rozpoznania poszczególnych typów zespołów muzycznych. Znajomość zawodów związanych z muzyką. Umiejętność właściwego posługiwania się terminologią muzyczną.
3. Umiejętność rozpoznania i określenia podstawowych cech charakterystycznych polskich tańców narodowych i tańców innych narodów.
4. Umiejętność określenia cech charakterystycznych podstawowych gatunków i form muzyki europejskiej.
5. Opanowanie podstawowych wiadomości o czołowych kompozytorach polskich i europejskich oraz ich twórczości.
6. Wykorzystanie wiedzy ogólnomuzycznej i umiejętności niezbędnych do zrozumienia i wykonywania utworów.

III. Wybrane materiały dydaktyczne.

- *Encyklopedia muzyki* pod red. Andrzeja Chodkowskiego
- Danuta Szlagowska - *Muzyka baroku*
- Agnieszka Kreiner-Bogdańska - *W krainie muzyki*
- Dorota Grochowska - *Audycje muzyczne. Materiały pomocnicze*
- Emilia Kotowska, Paweł Mazur - *Kształcenie słuchu klasa 2, Kształcenie słuchu klasa 4*
- notatki, karty pracy, sprawdziany własne nauczyciela